

УНИВЕРСИТЕТ „ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ“ – БУРГАС
ФАКУЛТЕТ ПО ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ
КАТЕДРА „ИСТОРИЯ И ФИЛОСОФИЯ“

УТВЪРЖДАВАМ!
/проф. д-р М. Миткова

КОНСПЕКТ

за писмен държавен изпит по *Граждански и обществени науки*
(ГОН) за специалност „История и психология“, ОКС
„Бакалавър“, випуск 2018-2019 г.

1. Психичен апарат. Психично функциониране
2. Личност. Развитие на личността. Фактори за развитие на личността
3. Проблеми на периодизацията във възрастовата психология. Период на новороденото и бебешка възраст (0-1г.)
4. Психологически особености на ранното детство (1-3г.). Развитие на речта, интелекта и играта
5. Предучилищно детство (3-5-7г.). Познавателен потенциал и развитие на мисленето при 5 и 7г. деца
6. Характеристики на средното детство (6/7-11/12г.). Социална ситуация на развитието през средното детство. Самооценка, мотивация и познание
7. Психично развитие през тинейджърството и юношеството. Промени в пубертета, групова идентичност; интелектуално и социално развитие
8. Емоционално и личностно развитие в младенческа и ранна детска възраст – концепции за привързаност – Джон Боулби, понятие за „преходен обект“ на Доналд Уиникът

9. Стадии на психо-сексуално развитие в психоанализата (З. Фройд)
10. Епигенетична концепция за развитието на Е. Ериксон – стадии младенчество, ранно детство, детство и юношество
11. Теория на Жан Пиаже за развитието на интелекта
12. Морално развитие в ученическа възраст. Етапи на морално развитие според теорията на Ж. Пиаже
13. Етапи на моралното развитие според модела на Л. Коулбърг. Съвременни изследвания върху моралното развитие в детска възраст
14. Поведенческо направление в психология на личността. Теория на Б. Скинър
15. Социално-когнитивна теория за личността на А. Бандура
16. Мотивация за учене
17. Общуване. Същност и проблеми на междуличностното общуване. Вербална и невербална комуникация
18. Малката социална група – същност, функции, динамика
19. Агресията като базисна характеристика на социалното поведение на човека
20. Психодиагностични методи за изследване на интелект и познавателни процеси
21. Психологични методики за изследване на личност
22. Характеристики на психологично интервю – фази и организация на процеса
23. Психодинамична перспектива в консултиране и психотерапия
24. Когнитивно-поведенческа перспектива в психологично консултиране и терапия
25. Хуманистична перспектива в психологично консултиране и терапия
26. Принципи на групова динамика. Методи на психологично консултиране и психотерапия
27. Специфики в психологично консултиране при деца и юноши
28. Разстройства на психичното функциониране, типични за детска и юношеска възраст
29. Философско-психологически ценности в познанието и обучението на учениците по философски и хуманитарни дисциплини
30. Основни философско-психологически въпроси и подходи в обучението на учениците по хуманитарни и обществени дисциплини

31. **Философско-психологически аспекти в урочния метод на обучението по философски и хуманитарни дисциплини**
32. **Философско-психологически и дидактически проблеми и перспективи на ученето и обучението по хуманитарните дисциплини в средното училище и висшето образование.**

Литература:

1. Андреева, Л. /съств./. Христоматия по психология на познанието, С, 1998
2. Андреева, Л. Социално познание и междуличностно взаимодействие, С., 2007
3. Атанасов, Н. Теории за психичното развитие в психоанализата, 2002
4. Блатнер, А. Драматизирайки Аза; 2014 Фондация „Кентавър Арт”
5. Божинова, Р., Таир, Е. Обективни и субективни измерения на медийната реалност. Психологични аспекти на медийните въздействия. С. 2011
6. Бренър, Дж. Увод в психоанализата, Отворено Общество 1993
7. Джонев, С. Социална психология, том 2 Общуване. Личност, С., 1996
8. Дилова, М. Експериментална психология на познанието, С., 2008
9. Долто, Фр. Тийнейджърите, Наука и Изкуство, 1995
10. Ериксон, Е. Идентичност – младост и криза, изд. „Наука и изкуство”, 1996
11. Зографова, Й. Проблеми на агресивността у човека, С., 1997
12. Калчев, Пл. Тормоз и виктимизация на връстниците: Проблеми на психосоциалната адаптация, С., 2003
13. Кокошкарлова, А. Личностни методики в клиничната практика, НИ 1979
14. Корсини, Р (ред.). Енциклопедия по психология, Изд. Наука и изкуство, 1998
15. Маринова, Е. Двата морала, М-8-М 1998
16. Остерийт, П. Въведение в детската психология, изд. Лик, 2007
17. Пиаже, Ж. сп. ”Педагогика” 1996, бр.8
18. Пълен наръчник по психотерапия, под ред. на Бонгар, Б., Бютлър, Л. Лик 2002
19. Ръководство за изследване на детето, т.1, Лик 2001
20. Сиймън, Дж., Д. Кенрик. Психология., София, НБУ, 2003
 - Перцептивни процеси и когнитивно развитие – стр. 380
 - Когнитивно развитие в детството – стр. 387
 - Усвояване на езика – стр.267
21. Практическа психиатрия, Т.1 Наръчник СБАЛНП „Св. Наум” София
22. Славин, Р. Педагогическа психология, изд. Наука и Изкуство, 2004
23. Стоева, Т. Консултативна психология, С. 2003
24. Стърнбърг, Р. Когнитивна психология, С., 2012
25. Томашевски, Т. Основни идеи на съвременната психология., С., 1989
26. Христоматия по психология на познанието, 1998
27. Циркова, Д. Психологично консултиране на деца, юноши и родители, ЦПСП 2007

28. Цонкова, Б. Ограничаване и превенция на насилието в училище чрез принципите на общностното развитие. В сп. „Управление и образование” на Университет „Проф. д-р Асен Златаров”, 2015, том 9, кн. 4, стр. 16-23
29. Цонкова, Б. Учебно помагало по социална психология, Б., 2016
30. Янкулова, Й. Педагогическа психология, Парадигма, 2016
31. Атанасов, Н. Философия. Ч 1. Изд. Университет „Проф. д-р А. Златаров”, Бургас, 2014, (от с. 17 до с. 185).
32. Писарова, Г., Каприева, М. Философия. Учебно помагало – I и II част. Изд. Университет “Проф. д-р Асен Златаров”, Бургас, 2004/2006.
33. Атанасов, Н., В. Бинева, М. Каприева, М. Тодорова За стимулирането на креативно мислене у студентите. Изд. Университет „Проф. д-р А. Златаров”, Бургас, 2015, (от с. 31 до с. 90).
34. Атанасов, Н. и В. Бинева, М. Каприева Светоглед, икономическо съзнание и адаптивност на младите хора. Университет „Проф. д-р Асен Златаров”, Бургас, 2016. (от с.6 до с. 92).
35. Атанасов, Н. и В. Бинева, М. Каприева, М. Тодорова Демокрация, либерализъм и проблеми на социално-икономическото развитие. Университет „Проф. д-р Асен Златаров”, Бургас, 2017. (от с. 13 до с. 97).

Конспектът за писмен държавен изпит по *Граждански и обществени науки (ГОН)* е обсъден и приет на заседание на катедра „История и философия”, протокол № 5 от 13.03.2019 г.

Ръководител катедра.

/доц. д-р Г. Йовчева/

КРИТЕРИИ

ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПИСМЕНА РАБОТА ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ГРАЖДАНСКИ И ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ (ГОН)

Стандартите и критериите за оценяване на писмена работа за държавен изпит по *Граждански и обществени науки (ГОН)* за придобиване на ОКС „бакалавър“ са разработени на основата на:

1. Квалификационна рамка на Европейското пространство за висше образование;
2. Европейска квалификационна рамка за учене през целия живот;
3. Национална квалификационна рамка (НКР) на Република България.

Тези документи предлагат общо изложение на обичайните очаквани знания, умения и компетентности, които студентите трябва да притежават към края на обучението си за придобиване на образователно-квалификационна степен „бакалавър“ и които ще бъдат обект на оценяване при явяване на Държавен изпит.

Обект на оценяване в писмената работа за Държавен изпит по психология са:

1. Знанията, компетенциите и разбирането на базисни психологични, хуманитарни и социални теми;
2. Приложение на знанията и способност за интерпретиране на психологични и философско-психологични факти и феномени;
3. Критичното и конструктивно мислене, критичен анализ и обобщение по психологични казуси и философско-психологически въпроси;
4. Умения за формулиране на психологични хипотези в проблематика на педагогическа психология и детско-юношеско развитие и хуманитаристиката.

Критерии за оценяване:

От студентите, които завършват ОКС „бакалавър“ на специалност „История и психология“ и ще се явяват на държавен изпит по *Граждански и обществени науки (ГОН)*, се очаква да:

- Притежават задълбочени знания в областта на базисните психологични дисциплини, които надграждат знанията от средното образование и формират фундамент на академична психологична култура и ориентация на основата на информация, извлечена от научните изследвания и публикации на водещите учени в областта на психологичната теория и практика;
- Могат да прилагат компетенциите и знанията си и да интерпретират психологични и философско-психологични факти по начин, който показва, че имат професионален поглед върху психичния живот на индивида, семейната система и групите. Притежават компетентности, които демонстрират чрез защитаване и отстояване на тези и аргументи. Могат да представят психологичната материя, идеите и проблемите като демонстрират познаване на водещите психологични школи, направления и дискусии.
- Могат да извличат и да анализират критично информация от теоретични и емпирични психологични, хуманитарни и социални източници, да синтезират

наличните доказателства и критичния анализ, за да формулират логична и ясно аргументирана теза.

- Проявяват **умения** да размишляват критично и конструктивно, ефективно да търсят, подбират и преценяват полезността на психологична и философско-психологическа информация и знания; проявяват положително отношение към хуманитаристиката и обучението;
- Познават и прилагат книжовните езикови норми на съвременния български език.

Критериите за оценяване се отнасят до ниво на знания и академични умения и показват колко добре студентът се е справил с това, което се очаква от него.

Всеки критерий се състои от йерархически подредени **дескриптори за равнища**, които определят равнището на знания и умения и показват резултатите от обучението, отговарящи на квалификациите за ниво „бакалавър”.

Таблица на оценяване

Точки	Дескриптори на равнище	Критерий и диапазон на оценяване
0	Писмената работа не покрива никой от стандартите, описани от дескрипторите по-долу.	Диапазон на слаба оценка
1-2	- Съдържанието на писмената работа показва, че задачата не е разбрана или липсват точни/съответстващи базисни психологични знания и философско-психологически знания. - Съдържанието не е структурирано. Състои се от общи, но несвързани и неподкрепени твърдения.	1. <i>Знания и разбиране на базисни психологични и философско-психологични теми:</i> - Знае и селектира подходяща психологична информация и философско-психологична информация в съответствие със задачата; - Способност за интегриране на базисни психологични факти и философско-психологични факти;
3-4	- Съдържанието на писмената работа показва слабо разбиране на задачата. - Забелязват се детайли на психологично изложение и философско-психологично мислене, но те са неточни и/или без отношение към задачата. - Има слабо или почти никакво разбиране на психологичната материя и философско-психологични въпроси. - Забелязва се структура на съдържанието, но твърденията не са конкретни. Няма приведени доказателства.	- Показва обща ориентация в принципите на вътрешно психичната и груповата динамика; 4. <i>Умения</i> - Налице е способност за формиране на обща структура на изложението.

5-6	<ul style="list-style-type: none"> - Изложението показва, че задачата е разбрана до известна степен. - Има психологични знания и философско-психологично мислене, но те са повърхностни и ограничени като количество и качество. - Направен е опит да се интерпретира психологичната материя и философско-психологични въпроси. - Очертава се структурата, но основните проблеми са засегнати само частично. 	
7-8	<ul style="list-style-type: none"> - Изложението показва, че задачата е разбрана най-общо. - Има и се прилагат психологични знания и философско-психологично критично мислене, но са неточни или непълни по отношение на детайлите. - Има ограничена аргументация, но липсват приемливи доказателства. Налични базисни елементи на тематичен анализ. - Направен е опит да се приложи структуриран подход. 	
9-11	<ul style="list-style-type: none"> - Съдържанието на писмената работа показва, че студентът разбира задачата и изискванията, макар и не изцяло. - Има подходящи и точни, но незадълбочени психологични знания и философско-психологично критично и мислене и знания, които се използват като доказателства. Критичният коментар показва задоволително разбиране на материята. - Забелязва се известно познаване на различните подходи и интерпретации на психологичните проблеми и философско-психологичните въпроси, мислене и познание. - Има ясен опит да се структурира изложението. Налице е синтез, който остава недоразвит. 	<p>Диапазон на задоволителна оценка</p> <p>Като допълнение на по-ниското ниво на това ниво се оценява:</p> <p>2. Приложение на компетенциите и знанията и способност за интерпретиране на психологични факти и феномени и философско-психологични въпроси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Прилага психологичните знания и философско-психологично мислене и знания като доказателство; - Показва, че познава различните подходи и интерпретации на психични факти и феномени и философско-психологични знания. <p>4. Умения за формулиране на психологични хипотези в проблематика на педагогическа психология и детско-юношеско развитие.</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Демонстрира способност да структурира изложение, като формулира базисни психологични и философско-психологични тези и привежда аргументация.
12-14	<ul style="list-style-type: none"> - Съдържанието е конкретизирано и отговаря на темата. - Прилагат се подходящи задълбочени психологични знания и философско-психологично критично и конструктивно мислене и знания като доказателства. Критичните коментари показват задълбочено разбиране, но само по някои проблеми. - Има оценка на различните парадигми и подходи в интерпретирането на психологични проблеми и философско-психологически въпроси. Използват се по подходящ начин, за да допълнят представените аргументи. - Изложението е добре структурирано като използвани доказателства в подкрепа на подходящи твърдения и изводи. Налице е синтез, но не винаги знанията и анализът представляват ефективна, логична и завършена комбинация. 	<p>Диапазон на добра и много добра оценка</p> <p>Като допълнение на по-ниското ниво на това ниво се оценява:</p> <p><i>3. Критичен анализ и обобщение по психологични и философско-психологични казуси:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Оценява различни парадигми и подходи в интерпретирането на психологични проблеми и философско-психологични въпроси и проблеми: - Демонстрира критично и конструктивно мислене, като привежда доказателства в подкрепа на изложена теза - Капацитет за обобщаване в цялостна структура на академични знания и аргументи.
15-17	<ul style="list-style-type: none"> - Съдържанието отговаря ясно и конкретно на темата и разкрива висока степен на разбиране на изискванията на поставения психологичен проблем и философско-психологически въпроси. Където е подходящо, има достатъчно аргументи за да може успешно да се оспори идеята, съдържаща се в заглавието. - Прилагат се последователно и убедително задълбочени и точни компетенции, психологични знания и философско-психологично конструктивно мислене и знания в подкрепа на критичния анализ и обяснения; - Налице е анализ на различните парадигми и подходи в интерпретирането на определения психологичен проблем и философско-психологически въпрос; - Изложението е точно, ясно и добре структурирано като са използвани доказателства в подкрепа на подходящи 	<p><i>4. Налице са умения за структуриране на писмена разработка, използваните знания и аргументи са адекватни, адаптирани към посочения проблем и свързани с тематиката.</i></p>

	балансиран и конкретен твърдения и изводи. Синтезът е извършен добре, като знанията и критичният анализ са комбинирани успешно.	
18-20	<p>- Съдържанието отговаря ясно и конкретно на темата и разкрива висока степен на разбиране на изискванията на поставения психологичен и философско-психологичен проблеми, критично и конструктивно мислене и знания. Където е подходящо, има достатъчно аргументи, за да може успешно да се оспори идеята, съдържаща се в заглавието и структурата на изложението.</p> <p>- Прилагат се последователно и убедително задълбочени и точни психологични знания и философско-психологично конструктивно мислене и знания в подкрепа на критичния анализ и обяснения. В допълнение, изложението показва високо ниво на умение да се представи и защити концепция.</p> <p>- Направен е анализ на парадигмите и подходите в интерпретирането на психологични проблеми и философско-психологични въпроси. Този анализ е вграден сполучливо в съдържанието и подкрепя и допълва аргументите. В допълнение, личи познаване на причините за обстоятелствата, които пораждаат различните психологични интерпретации и философско-психологично мислене.</p> <p>- Изложението е точно, ясно и добре структурирано, като са използвани доказателства в подкрепа на подходящи балансиран и конкретен твърдения и изводи. Синтезът е извършен отлично, като знанията и критичният анализ са успешно и напълно вградени в текста, който представлява едно завършено цяло.</p>	<p>Диапазон на отлична оценка</p> <p>В допълнение към по-горе формулираните дескриптори, на това ниво се оценяват качества в цялостна композиция и детайлизирана аргументация.</p>

Критериите за оценяване на писмена работа за държавен изпит по *Граждански и обществени науки (ГОН)* са обсъдени и приети на заседание на катедра „История и философия“, протокол № 5 от 13.03.2019 г.

Ръководител катедра:
/доц. д-р Г. Йовчева/